

L. 1856. je o njej pisal: »V nasprotju z Valvasorjem spoznamo v Steinbergu, ki je l. 1758. izdal popis Cerknškega jezera, moža, ki je pobijal Valvasorjeve zmote, ki je Valvasorjevo pretiravanje resnici na ljubo oblažil in ki je čudovito notranjsko jezero oprostil bajk, ki mu jih je natvezlo ljudsko naziranje. To delo se odlikuje po temeljitem opazovanju, neutrudni marljivosti, po točnem krajepisu in po dragocenih podatkih o ondotnem lovu na divjačino in na ribe.«¹

¹ Jahresheft des Vereins des Krainischen Landesmuseums, 1856, str. 2.

Ko je l. 1910. Peter pl. Radics obelodanil knjigo: *Die Jagd in Krain*, je povzel iz Steinbergove knjige najvažnejše oddelke o lovu na Cerknškem jezeru in je priobčil poleg pisateljevega portreta še dve sliki iz te knjige. Tako je pl. Radics obudil zopet spomin na moža, katerega knjiga se pač tuintam omenja, ki pa doslej še ni našel življenjepisca. Te vrstice naj temu nedostatku nekoliko odpomorejo.¹

¹ Tudi P. pl. Radics ne pove nič o njegovem življenju. Const. pl. Wurzbach ga v svojem leksiku tudi ne omenja. P. Marko Pohlin našteva le njegova dela. Bibl. Carn., p. 52.

PAR PRIPOMB H KAZALU DOM IN SVETA ZA LETO 1915.

Kazalo — ogledalo! Če kdaj, se to leto s vidi v »Dom in Svetu«. Bilo je leto svetovne vojne, in reči moramo: tudi v našem listu najde pazljiv čitatelj dovolj sledov o njej, notranjih in zunanjih, umetniških in tehničnih, prostovoljnih in neprostovoljnih, sledove silnega poguma, pa tudi strašnega razdejanja in nereda. Do šeste številke je še dobro šlo; tedaj pa — o binkoštih — so zagrmeli topovi tudi ob Soči, ob meji slovenskega ozemlja, in takrat je marsikaj zadelo tudi naš list: urednik, nekaj sotrudnikov, več stavcev je odšlo v vojno službovanje; nekaj sotrudnikov je moral povežati culo in zveženj ter se pomešati med begunce; en sotrudnik — glavnih stebrov eden, Bog ga živi! — je dobil po tistem dogodku toliko drugotnega dela (ker ljudstvu treba zdaj predvsem jela!), da tudi za najplemenitejšo zabavo — katero je doslej leta in leta podajal v našem listu — zdaj nima časa. Ali je potemtakem kaj čudnega, če je tudi v »Dom in Svetu« (posebno št. 7—12) vse razkopano in razmetano? Začasno uredništvo je veselo, da je sploh moglo letnik zaključiti. Pokazalo se je ob tej priliki, kaj velja, če urednik v času obilnosti naprej misli in skrbi — za leta lakote. G. dr. Iz. Cankar je namreč takoj, ko je prevzel uredništvo, začel zbirati okrog sebe mlade literate in jih učiti. To se je zdaj obneslo. Naj malo izdam iz uredniških skrivnosti!

Bilo je koncem septembra, ko je bilo treba gradirati za št. 9—12; razen dr. Pregljevih »Tlačanov« ni bilo nič primernega v zalogi. Kaj bi del na prvo mesto? Najbolje bi bilo kaj daljšega in obenem novega. »Misli, misli proiguman Vaso...« Kar nekdo potrka. »Naprej!« — Vstopi mlad dečko, visokovzrastel. — Ponudi mi rokopis. Pogledam: »Jože Plot. Ljudje. Drama v štirih dejanjih.« — »Vi ste Jože Plot?« sem vprašal. »Dâ!« Jaz: »Še takó mlad, pa se hočete že v dramo poskusiti?« On: »Dr. Izidor Cankar mi je odprl umevanje Ibsena. To me je navdušilo za te 'Ljudi'.« Jaz: »Pridite, prosim, danes teden; ta čas prečitam in Vam povem svojo sodbo.« Čez teden dni sva res zopet govorila. Jaz: »Premalo dejanja, dogodkov! Obžalujem!« On: »Špektakelnov res ni notri.« Jaz: »Šekspir je bil vendar velik dramatik; pa le berite: prizor za prizorom, dogodek za dogodkom, na koncu katastrofa in celi kupi mrličev. V Vaši drami pa sâmo pričkanje

in pregovarjanje...« On: »Oprostite! Dramatska tehnika je v 300 letih precej napredovala; ona hoče človeka zgrabiti in poboljšati. Kakó pa naj to doseže, če mu ne odkrije njegovih najskrivnejših misli, nagibov?« Strindberg — naj Vam to prečitam iz svojega dnevnika — pravi: Ljudi naše dobe zanima najbolj dušeslovni razvoj; naše vedoželjne duše se ne zadovoljijo s tem, da na prizorišču vidijo vrsto dogodkov, ampak hočejo vedeti, kakó se drug iz drugega snujejo.« Jaz: »Prav, prav; vendar pa »Dom in Svet« ne more prinašati spisov začetnikov.« — On: »Dovolite! Če nam boste starini zapirali predale lista, kje naj se pa mladini učimo?« — Takó je prišlo do objave »Ljudi«. Gledališča drugod — n. pr. v Gradcu, kakor čitamo — ravno zdaj med vojno sijajno delujejo; slovensko v Ljubljani — je bilo dolgo zaprto, in zdaj deluje v njem — kino. Naj nas vsaj tiskana drama spomni starogrške Taliže!

Marsikatera stran letnika 1915 (pesmi in proza) bo še poznim vnukom pretresljiva priča o času, v katerem naš narod sedaj živi in trpi.

Dr. Pregljev roman »Tlačani« nam pripoveduje, kaj so trpeli in kakó so si skušali pomagati bedni slovenski kmetje ob Soči in Idrijci, zatirani od laške gosposde v Tolminu in Gorici, v letih 1712 in 1713; godi se vse tam, kjer so zdaj naše misli in skrbi. Letnik 1916 prinese še ostalih devet poglavij.

Nadaljevali se bodo, kakor vsakdo razvidi, še trije drugi spisi.

Dovršil je dr. A. Breznik svoj spis o razvoju novejših slovenskih pisav: »Dom in Svet« ga je prinašal tri leta (1913—1915). To je zdaj brez dvojbe najboljša in najveljavnejša kritika Levčevega Pravopisa in Pletersnikovega slovarja. Zdaj poznamo načela in zakone pravopisa.

In zadnja beseda? Sredi silno strmega klanca se zdaj nahaja »Dom in Svet«; če popustimo, da zdrkne nazaj, se bo marsikaj dobrega in lepega razbilo. Zato slovenskemu narodu stori res dobro delo, kdor nam z umom in — kolomazom pomaga, da voz v tem težkem času pririne do vrha. Pljunimo si torej v roke, pa odrinimo...
Dr. J. D.

Popravek. Str. 298, zadnja vrstica spodaj, čitaj m. trenotij trenodij (trenodija = elegija!) Ur.